

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย เพื่อศึกษาการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ บทบาทผู้นำชมรม บทบาทคณะกรรมการชมรม การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรม การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุข การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพแต่ละระดับ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำชมรม บทบาทคณะกรรมการชมรม การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรม การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุข การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ ผลการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของชมรมสร้างสุขภาพ
2. ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพ
3. ข้อมูลการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ
4. ข้อมูลบทบาทผู้นำชมรม บทบาทคณะกรรมการชมรม การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรม การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุข และการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพแต่ละระดับ
5. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำชมรมกับระดับการดำเนินงานชมรมสร้างสุขภาพ
6. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทคณะกรรมการชมรมกับระดับการดำเนินงานชมรมสร้างสุขภาพ
7. ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมกับระดับการดำเนินงานชมรมสร้างสุขภาพ
8. ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขกับระดับการดำเนินงานชมรมสร้างสุขภาพ
9. ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับระดับการดำเนินงานชมรมสร้างสุขภาพ

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของชมรมสร้างสุขภาพ

จากการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 38 ชมรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างประมาณ 2 ใน 3 (ร้อยละ 65.8) เป็นชมรมออกกำลังกาย ระยะเวลาการจัดตั้งชมรมอยู่ระหว่าง 1-5 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 42.2) มีจำนวนสมาชิกอยู่ในช่วง 101-500 คนมากที่สุด (ร้อยละ 36.8) สถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมากที่สุด คือ สถานีอนามัย/ศูนย์สุขภาพชุมชน (ร้อยละ 28.9) สำหรับช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมประมาณ 2 ใน 3 (ร้อยละ 65.8) จัดกิจกรรมในช่วงเวลาเย็น โดยมีความถี่ในการจัดกิจกรรมของชมรมทุกวันมากที่สุด (ร้อยละ 44.7) ส่วนหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ส่วนใหญ่ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ร้อยละ 92.1) รองลงมา คือ หน่วยงานด้านสาธารณสุข (ร้อยละ 63.2) กลุ่มตัวอย่างเกินครึ่ง (ร้อยละ 57.9) มีจำนวนคณะกรรมการของชมรมมากกว่า 10 คนขึ้นไป ประธานชมรมและคณะกรรมการชมรมส่วนใหญ่ได้มาจากการคัดเลือก (ร้อยละ 86.8 และร้อยละ 84.2 ตามลำดับ) ตำแหน่งของบุคลากรสาธารณสุขที่ดูแลรับผิดชอบชมรม เป็นพยาบาลวิชาชีพมากที่สุด (ร้อยละ 44.8) รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่บริหารสาธารณสุขชุมชน (ร้อยละ 2.1) (ตาราง 1)

ตาราง 1

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของชมรมสร้างสุขภาพ (N = 38)

ข้อมูลทั่วไปของชมรมสร้างสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทของชมรมสร้างสุขภาพ		
ชมรมออกกำลังกาย	25	65.8
ชมรมผู้สูงอายุ	11	28.9
ชมรมอื่นๆ	2	5.3
จำนวนปีที่ตั้งชมรมสร้างสุขภาพ		
1 – 5 ปี	16	42.2
6 -10 ปี	11	28.9
11 -20 ปี	7	18.4
21 -25 ปี	4	10.5
จำนวนสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพ		
น้อยกว่า 50 คน	11	29.0

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของชมรมสร้างสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
50 -100 คน	11	28.9
101-500 คน	14	36.8
มากกว่า 500 คน	2	5.3
สถานที่จัดกิจกรรมของชมรมสร้างสุขภาพ		
สถานีอนามัย/ศูนย์สุขภาพชุมชน	11	28.9
โรงเรียน	8	21.1
วัด	2	5.3
องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล	2	5.2
สวนสาธารณะ/สวนสุขภาพ/สนามกีฬา	7	18.5
สถานีตำรวจ/สถานีดับเพลิง	2	5.2
โรงพยาบาล	3	7.9
ศูนย์ประชุมหมู่บ้าน	3	7.9
ช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม		
ช่วงเช้า	7	18.4
ช่วงเย็น	25	65.8
อื่นๆ	6	15.8
ความถี่ในการจัดกิจกรรม		
ทุกวัน	17	44.7
มากกว่า 3 ครั้ง/สัปดาห์	9	23.7
1 ครั้ง/เดือน	9	23.7
2 ครั้ง/เดือน	2	5.3
1 ครั้ง/ 2 เดือน	1	2.6
หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
หน่วยงานด้านสาธารณสุข	24	63.2
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	35	92.1
นักการเมือง	2	5.3
สมาชิกในชุมชน	8	21.1

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของชมรมสร้างสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ชมรมสร้างสุขภาพอื่นๆ	2	5.3
อื่นๆ	9	2.4
จำนวนคณะกรรมการ		
น้อยกว่า 10 คน	16	42.1
ตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป	22	57.9
การได้มาซึ่งประธาน		
คัดเลือก	33	86.8
แต่งตั้ง	5	13.2
การได้มาซึ่งคณะกรรมการ		
คัดเลือก	32	84.2
แต่งตั้ง	6	15.8
ตำแหน่งของบุคลากรสาธารณสุขที่ดูแลรับผิดชอบ		
พยาบาลวิชาชีพ	17	44.8
นักวิชาการสาธารณสุข	6	15.7
เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน	2	5.3
เจ้าหน้าที่บริหารสาธารณสุขชุมชน	8	21.1
นักวิชาการ	1	2.6
รับผิดชอบร่วมกัน	4	10.5

ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพ

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพจำนวน 388 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 75.3) มีระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิกระหว่าง 1-5 ปี และเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 91.8) กลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งมีอายุอยู่ระหว่าง 25-59 ปี มีสถานภาพคู่ และมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 52.3, 58.5 และ 58.2 ตามลำดับ) กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพแม่บ้าน/งานบ้าน และอาชีพค้าขายในจำนวนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 25.3 และ 22.9 ตามลำดับ) และประมาณ 2 ใน 3 (ร้อยละ 64.9) ไม่มีโรคประจำตัว สำหรับโรคประจำตัวที่พบมากที่สุด คือ ความดันโลหิตสูง (ร้อยละ 44.1) กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมีโรคประจำตัวมากที่สุด คือ โรคความดันโลหิตสูง (ร้อยละ 27.9) (ตาราง 2 และตาราง 3)

ตาราง 2

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพ (N = 388)

ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพ		
1-5 ปี	292	75.3
6-10 ปี	81	20.9
11-20 ปี	11	2.8
21-25 ปี	4	1.0
เพศ		
ชาย	32	8.2
หญิง	356	91.8
อายุ		
น้อยกว่า 15 ปี	2	0.5
15- 24 ปี	9	2.3
25 - 59ปี	229	59.0
ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	148	38.1
สถานภาพ		
โสด	59	15.2
คู่	277	58.5
หย่า	12	3.1
ม่าย	90	23.2
ระดับการศึกษา		
ประถม	226	58.2
มัธยมต้น	36	9.3
มัธยมปลาย	37	9.5
อนุปริญญา	22	5.7
ปริญญาตรี	53	13.7
สูงกว่าปริญญาตรี	9	2.3
กำลังศึกษา	4	1.0
อื่นๆ	1	0.3

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
เกษตรกร	60	15.5
ค้าขาย	89	22.9
รับจ้าง	65	16.8
รับราชการ	37	9.5
พนักงานโรงงาน	3	0.8
แม่บ้าน/งานบ้าน	98	25.3
ข้าราชการบำนาญ/เกษียณ	25	6.4
นักเรียน/นักศึกษา	6	1.5
ว่างงาน	5	1.3
โรคประจำตัว		
ไม่มี	252	64.9
มี	136	35.1

ตาราง 3

จำนวน และร้อยละของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพจำแนกตามโรคประจำตัว (n=136)

ข้อมูลโรคประจำตัวของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
เบาหวาน	18	13.2
ความดันโลหิตสูง	60	44.1
เบาหวาน และความดันโลหิตสูง	15	11.0
เกาต์	7	5.2
หอบหืด	9	6.6
อื่นๆ	27	19.9
รวม	136	100.00

ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ

ผลการศึกษาการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ จำนวน 38 ชมรม พบว่า การดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพอยู่ในระดับที่ 1 มากที่สุด (ร้อยละ 47.37) รองลงมาในระดับที่ 3 (ร้อยละ 31.58) และระดับที่ 2 (ร้อยละ 21.05) (ตาราง 4)

เมื่อวิเคราะห์การดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพแต่ละระดับ พบว่า ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 ทุกชมรม (ร้อยละ 100) มีการดำเนินงานครบตามเกณฑ์การประเมินคือ จัดกิจกรรมออกกำลังกาย กิจกรรมเสริมสร้างความรู้และทักษะเกี่ยวกับการออกกำลังกาย และด้านโภชนาการ นอกจากนี้มีชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 มีการดำเนินงานมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดในข้อ การบริหารจัดการด้วยตนเองในรูปคณะกรรมการทุกชมรม รองลงมาคือ ข้อการจัดการทรัพยากรและการระดมทุนจำนวน 15 ชมรม (ร้อยละ 83.33) (ตาราง 5)

ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 พบว่า ทุกชมรม (ร้อยละ 100) มีการดำเนินงานครบตามเกณฑ์การประเมินคือ จัดกิจกรรมออกกำลังกาย กิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการออกกำลังกาย ด้านการบริโภคอาหาร ด้านสุขภาพจิต ด้านอนามัยชุมชน การควบคุมและป้องกันโรค นอกจากนี้มีชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 มีการดำเนินงานมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดในข้อ การบริหารจัดการด้วยตนเองในรูปคณะกรรมการทุกชมรม รองลงมาคือ ข้อการจัดการทรัพยากรและการระดมทุนจำนวน 7 ชมรม (ร้อยละ 87.50) (ตาราง 5)

ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 ทุกชมรม (ร้อยละ 100) มีการดำเนินงานครบตามเกณฑ์การประเมินคือ การจัดการกิจกรรมออกกำลังกาย กิจกรรมเสริมสร้างความรู้และทักษะเกี่ยวกับการออกกำลังกาย ด้านการบริโภคอาหาร ด้านสุขภาพจิต ด้านอนามัยชุมชน การควบคุมและป้องกัน การบริหารจัดการด้วยตนเองในรูปคณะกรรมการ การวางแผนแก้ปัญหาของสุขภาพชุมชนร่วมกับภาคีอื่น การประสานงานและเชื่อมโยงกับเครือข่าย การจัดการทรัพยากรและการระดมทุน (ตาราง 5)

ตาราง 4

จำนวน และร้อยละของชมรมสร้างสุขภาพจำแนกตามระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ (N= 38)

ระดับของชมรมสร้างสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับที่ 1	18	47.37
ระดับที่ 2	8	21.05
ระดับที่ 3	12	31.58
รวม	38	100.00

ตาราง 5

จำนวน และร้อยละของชมรมสร้างสุขภาพจำแนกตามการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพแต่ละระดับ (N = 38)

การดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ	ชมรมระดับที่ 1		ชมรมระดับที่ 2		ชมรมระดับที่ 3	
	(n = 18)		(n = 8)		(n = 12)	
	จำนวน (ชมรม)	ร้อยละ	จำนวน (ชมรม)	ร้อยละ	จำนวน (ชมรม)	ร้อยละ
1. จัดกิจกรรมออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้งๆละไม่น้อยกว่า 30 นาที	18	100.00	8	100.00	12	100.00
2. จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการออกกำลังกายให้แก่สมาชิกอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง	18	100.00	8	100.00	12	100.00
3. จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้และทักษะในด้านอาหาร(เรื่องอาหารสะอาด ปลอดภัยและมีคุณค่า)ให้แก่สมาชิกอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	18	100.00	8	100.00	12	100.00
4. จัดกิจกรรมเสริมความรู้ และพัฒนาทักษะหรือกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาพจิตให้แก่สมาชิกชมรม อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	3	16.67	8	100.00	12	100.00
5. จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านอนามัยชุมชนให้แก่สมาชิกอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	1	5.55	8	100.00	12	100.00
6. จัดกิจกรรมมีการเสริมสร้างความรู้และทักษะในการควบคุมและป้องกันเรื่องโรคและภัยสุขภาพ (บุหรี สุรา) เดือนละ 1 ครั้ง	1	5.55	8	100.00	12	100.00
7. มีการบริหารจัดการด้วยตนเองในรูปแบบคณะกรรมการ ประธาน เลขานุการ	18	100.00	8	100.00	12	100.00
8. มีการวางแผนแก้ปัญหาของสุขภาพชุมชนร่วมกับภาคีอื่น อย่างน้อยปีละครั้ง	3	16.67	6	75.00	12	100.00
9. มีการประสานงานและเชื่อมโยงกับเครือข่าย	10	55.55	6	75.00	12	100.00
10. มีการจัดการทรัพยากรและการระดมทุน	15	83.33	7	87.50	12	100.00

ข้อมูลบทบาทผู้นำชมรม บทบาทคณะกรรมการชมรม การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรม การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุข และการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพแต่ละระดับ

ผลการศึกษบทบาทผู้นำชมรม ในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวม ($\bar{X} = 3.04$, $SD = 0.74$) และทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้นำชมรมปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรม ($\bar{X} = 3.53$, $SD = 0.87$) สำหรับชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.53$, $SD = 0.65$) และมีข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ คือ ผู้นำสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองในการดำเนินงาน ผู้นำชมรมปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรม และผู้นำชมรมชี้แจงข้อสงสัยในการดำเนินงานของชมรมให้สมาชิกทราบ ($\bar{X} = 3.84$, $SD = 0.87$; $\bar{X} = 3.73$, $SD = 0.87$; $\bar{X} = 3.72$, $SD = 0.75$ ตามลำดับ) ส่วนชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวม ($\bar{X} = 4.02$, $SD = 0.66$) และทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้นำชมรมสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.28$, $SD = 0.81$) (ตาราง 6)

ตาราง 6

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการรับรู้บทบาทผู้นำชมรมสร้างสุขภาพของสมาชิกชมรมจำแนกตามระดับชมรมสร้างสุขภาพ (N = 388)

บทบาทผู้นำชมรม	ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 (n = 150)			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 (n = 97)			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 (n = 141)		
	ส่วนเบี่ยง ค่าเฉลี่ย	ระดับการ เบนมาตรฐาน	รับรู้	ส่วนเบี่ยง ค่าเฉลี่ย	ระดับการ เบนมาตรฐาน	รับรู้	ส่วนเบี่ยง ค่าเฉลี่ย	ระดับการ เบนมาตรฐาน	รับรู้
	ฐาน	ฐาน	ฐาน	ฐาน	ฐาน	ฐาน	ฐาน	ฐาน	
1. ผู้นำเปิดโอกาสให้สมาชิกชมรมร่วมกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน	3.37	0.94	ปานกลาง	3.49	0.84	ปานกลาง	3.99	0.83	มาก
2. ผู้นำวางแผนการทำงาน การทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิก	3.31	0.96	ปานกลาง	3.59	0.91	ปานกลาง	3.84	0.90	มาก
3. ผู้นำมอบหมายงานให้คณะกรรมการ และสมาชิกร่วมปฏิบัติอย่างเหมาะสม	3.41	0.88	ปานกลาง	3.60	1.06	ปานกลาง	3.96	0.86	มาก
4. ผู้นำกระตุ้นให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นทั่วถึง	3.29	1.01	ปานกลาง	3.57	0.99	ปานกลาง	3.97	1.02	มาก
5. ผู้นำนำข้อคิดเห็นของสมาชิกมาปรับปรุงการดำเนินงานของชมรม	3.30	0.90	ปานกลาง	3.56	0.95	ปานกลาง	3.94	0.89	มาก
6. ผู้นำให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินงาน	3.25	0.96	ปานกลาง	3.56	0.91	ปานกลาง	4.09	0.89	มาก
7. ผู้นำชี้แจงข้อมูลต่างๆของชมรมให้สมาชิกทราบ	3.24	0.97	ปานกลาง	3.65	1.00	ปานกลาง	4.12	0.87	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

บทบาทผู้นำชมรม	ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3		
	(n = 150)			(n = 97)			(n = 141)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการรับรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการรับรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการรับรู้
8. ผู้นำสามารถแก้ปัญหาในการดำเนินงานของชมรม	3.23	0.95	ปานกลาง	3.51	1.12	ปานกลาง	3.87	0.98	มาก
9. ผู้นำสรุปผลการทำงานของชมรมและแจ้งให้สมาชิกทราบเป็นระยะๆ	3.05	0.92	ปานกลาง	3.51	0.97	ปานกลาง	3.92	0.96	มาก
10. ผู้นำคอยติดตามการดำเนินงานของชมรมอยู่เสมอ	3.27	0.88	ปานกลาง	3.51	0.98	ปานกลาง	4.09	0.84	มาก
11. ผู้นำปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรม	3.53	0.87	ปานกลาง	3.73	0.87	มาก	4.22	0.75	มาก
12. ผู้นำดูแลให้สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรม	3.35	0.94	ปานกลาง	3.67	0.90	ปานกลาง	4.13	0.77	มาก
13. ผู้นำรับฟังข้อคิดเห็นของสมาชิก	3.39	0.98	ปานกลาง	3.57	0.85	ปานกลาง	4.09	0.82	มาก
14. ผู้นำชี้แจงข้อสงสัยในการดำเนินงานให้สมาชิกรับทราบ	3.23	0.96	ปานกลาง	3.72	0.75	มาก	4.05	0.86	มาก
15. ผู้นำสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองในการดำเนินงาน	3.50	1.03	ปานกลาง	3.84	0.87	มาก	4.28	0.81	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

บทบาทผู้นำชมรม	ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3		
	(n = 150)			(n = 97)			(n = 141)		
	ส่วนเบี่ยง	ระดับการ		ส่วนเบี่ยง	ระดับการ		ส่วนเบี่ยง	ระดับการ	
	ค่าเฉลี่ย	เบนมาตร	รับรู้	ค่าเฉลี่ย	เบนมาตร	รับรู้	ค่าเฉลี่ย	เบนมาตร	รับรู้
	ฐาน		ฐาน			ฐาน			
16. ผู้นำสามารถลดความขัดแย้งของสมาชิกในชมรม	2.99	1.13	ปานกลาง	3.05	1.22	ปานกลาง	3.75	1.17	มาก
รวม	3.04	0.74	ปานกลาง	3.53	0.65	ปานกลาง	4.02	0.66	มาก

ผลการศึกษายพบาทคณะกรรมการชมรมในชมรมสร้างสุขภาพพระดับที่ 1 พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวม ($\bar{X} = 3.04$, $SD = 0.74$) และทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดย ข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ คณะกรรมการจัดทำทะเบียนด้านงบประมาณในด้านต่างๆ ($\bar{X} = 3.27$, $SD = 1.07$) สำหรับชมรมสร้างสุขภาพพระดับที่ 2 พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.53$, $SD = 0.65$) และมีข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3 ข้อคือ คณะกรรมการชมรมจัดกิจกรรมด้านสุขภาพในชมรม คณะกรรมการชมรมมีการจัดการประชุมคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง และคณะกรรมการชมรมจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านสุขภาพในชมรม ($\bar{X} = 3.82$, $SD = 0.97$; $\bar{X} = 3.72$, $SD = 0.94$ และ $\bar{X} = 3.69$, $SD = 0.92$ ตามลำดับ) ส่วนในชมรมสร้างสุขภาพพระดับที่ 3 พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวม ($\bar{X} = 4.02$, $SD = 0.66$) และทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือคณะกรรมการชมรมจัดกิจกรรมด้านสุขภาพในชมรม ($\bar{X} = 4.19$, $SD = 0.88$) (ตาราง 7)

ตาราง 7

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้บทบาทคณะกรรมการชมรมของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพจำแนกตามระดับชมรมสร้างสุขภาพ (N = 388)

บทบาทคณะกรรมการชมรม	ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3		
	(n = 150)			(n = 97)			(n = 141)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการรับรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการรับรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการรับรู้
1. คณะกรรมการจัดทำทะเบียนประวัติของสมาชิกชมรม	3.27	1.07	ปานกลาง	3.56	0.95	ปานกลาง	4.08	0.89	มาก
2. คณะกรรมการจัดทำทะเบียนข้อมูลภาวะสุขภาพของชมรม	2.75	1.06	ปานกลาง	3.40	1.02	ปานกลาง	3.91	0.95	มาก
3. คณะกรรมการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานชมรม	2.89	0.97	ปานกลาง	3.40	0.97	ปานกลาง	3.99	0.89	มาก
4. คณะกรรมการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพในชมรม	3.12	1.00	ปานกลาง	3.82	0.97	มาก	4.19	0.88	มาก
5. คณะกรรมการจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านสุขภาพในชมรม	2.87	1.13	ปานกลาง	3.69	0.92	มาก	4.16	0.87	มาก
6. คณะกรรมการรับฟังข้อคิดเห็นของสมาชิกชมรม	3.21	0.96	ปานกลาง	3.54	1.00	ปานกลาง	3.98	0.88	มาก
7. คณะกรรมการจัดทำทะเบียนด้านงบประมาณด้านต่างๆ	3.15	0.92	ปานกลาง	3.24	1.10	ปานกลาง	3.82	1.04	มาก
8. คณะกรรมการชี้แจงค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของชมรมให้สมาชิกชมรมทราบ	3.12	1.02	ปานกลาง	3.49	1.18	ปานกลาง	4.08	1.06	มาก
9. คณะกรรมการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆในการสนับสนุนการดำเนินงานของชมรม	3.05	0.92	ปานกลาง	3.41	0.90	ปานกลาง	3.92	0.92	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

บทบาทคณะกรรมการชมรม	ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 (n = 150)			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 (n = 97)			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 (n = 141)		
	ส่วนเบี่ยง ค่าเฉลี่ย	ระดับการ เบนมาตรฐาน	ระดับการ รับรู้	ส่วนเบี่ยง ค่าเฉลี่ย	ระดับการ เบนมาตรฐาน	ระดับการ รับรู้	ส่วนเบี่ยง ค่าเฉลี่ย	ระดับการ เบนมาตรฐาน	ระดับการ รับรู้
		ฐาน		ฐาน		ฐาน	ฐาน		ฐาน
10. คณะกรรมการมีการจัดประชุมคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง	3.01	0.94	ปานกลาง	3.72	0.94	มาก	4.11	0.89	มาก
รวม	3.04	0.74	ปานกลาง	3.53	0.65	ปานกลาง	4.02	0.66	มาก

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรม ในชมรมสร้างสุขภาพพระดับที่ 1 พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, $SD = 0.70$) และมีข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2 ข้อคือ สมาชิกชมรมปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรม และสมาชิกชมรมได้รับประโยชน์จากการเป็นสมาชิกชมรม ($\bar{X} = 3.79$, $SD = 0.86$; $\bar{X} = 3.77$, $SD = 1.02$) สำหรับชมรมสร้างสุขภาพพระดับที่ 2 พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.65$, $SD = 0.54$) โดยข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สมาชิกชมรมปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรม ($\bar{X} = 4.18$, $SD = 0.70$) ส่วนในชมรมสร้างสุขภาพพระดับที่ 3 พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, $SD = 0.70$) โดยข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สมาชิกชมรมปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรม ($\bar{X} = 4.22$, $SD = 0.87$) (ตาราง 8)

ตาราง 8

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพจำแนกตามระดับชมรมสร้างสุขภาพ

(N = 388)

การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรม	ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 (n = 150)			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 (n = 97)			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 (n = 141)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยง เบนมาตรฐาน	ระดับการ รับรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยง เบนมาตรฐาน	ระดับการ รับรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยง เบนมาตรฐาน	ระดับการ รับรู้
		ฐาน		ฐาน		ฐาน	ฐาน		
1. สมาชิกร่วมเสนอข้อคิดเห็นในการดำเนินงานของชมรม	3.05	0.99	ปานกลาง	3.56	0.88	ปานกลาง	3.70	1.06	มาก
2. สมาชิกเข้าร่วมประชุมเมื่อมีการประชุมสมาชิกชมรม	3.19	1.07	ปานกลาง	4.05	0.82	มาก	3.98	0.90	มาก
3. สมาชิกร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่ชมรมจัดขึ้น	3.55	0.97	ปานกลาง	4.01	0.74	มาก	4.01	0.84	มาก
4. สมาชิกร่วมสนับสนุน เงินทุนแก่ชมรม	3.15	1.03	ปานกลาง	3.40	1.09	ปานกลาง	3.74	1.04	มาก
5. สมาชิกร่วมสนับสนุน อุปกรณ์ สิ่งของต่างๆแก่ชมรม	3.01	1.03	ปานกลาง	3.24	1.03	ปานกลาง	3.33	1.18	ปานกลาง
6. สมาชิกให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา และ/หรืออุปสรรค ในการดำเนินงาน	3.12	1.00	ปานกลาง	2.99	1.06	ปานกลาง	3.39	1.12	ปานกลาง
7. สมาชิกได้รับประโยชน์จากการเป็นสมาชิกของชมรม	3.77	1.02	มาก	3.93	0.99	มาก	4.01	0.99	มาก
8. สมาชิกชักชวนผู้อื่นเข้าเป็นสมาชิกของชมรม	3.58	1.02	ปานกลาง	3.73	0.97	มาก	3.87	1.06	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรม	ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 (n = 150)			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 (n = 97)			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 (n = 141)		
	ส่วนเบี่ยง ค่าเฉลี่ย	ระดับการ เบนมาตรฐาน	ระดับการ รับรู้	ส่วนเบี่ยง ค่าเฉลี่ย	ระดับการ เบนมาตรฐาน	ระดับการ รับรู้	ส่วนเบี่ยง ค่าเฉลี่ย	ระดับการ เบนมาตรฐาน	ระดับการ รับรู้
		ฐาน			ฐาน			ฐาน	
9. สมาชิกร่วมกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานของชมรม	3.13	1.08	ปานกลาง	3.43	1.13	ปานกลาง	3.71	1.01	มาก
10. สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรม	3.79	0.86	มาก	4.18	0.70	มาก	4.22	0.87	มาก
รวม	3.33	0.70	ปานกลาง	3.65	0.54	ปานกลาง	3.80	0.70	มาก

ผลการศึกษารับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุข ในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวม ($\bar{X} = 2.86$, $SD = 1.15$) และทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บุคลากรสาธารณสุขสนับสนุนเอกสาร ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมด้านสุขภาพเพื่อให้ชมรมสามารถเลือกตัดสินใจเอง ($\bar{X} = 3.00$, $SD = 1.27$) สำหรับชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวม ($\bar{X} = 3.94$, $SD = 0.93$) และทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บุคลากรสาธารณสุขให้การสนับสนุนการจัดตั้งชมรม ($\bar{X} = 4.10$, $SD = 1.11$) ส่วนชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวม ($\bar{X} = 3.98$, $SD = 0.77$) และทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยมากที่สุดใกล้เคียงกัน คือ บุคลากรสาธารณสุขให้คำปรึกษาในการดำเนินงาน และบุคลากรสาธารณสุขกระตุ้นให้ชมรมมีการจัดประชุม คณะกรรมการเพื่อพัฒนาการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.07$, $SD = 0.93$; $\bar{X} = 4.06$, $SD = 0.99$) (ตาราง 9)

ตาราง 9

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพจำแนกตามระดับชมรมสร้างสุขภาพ (N = 388)

การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุข	ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 (n = 150)			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 (n = 97)			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 (n = 141)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยง	ระดับการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยง	ระดับการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยง	ระดับการ
		เบนมาตรฐาน	รับรู้		เบนมาตรฐาน	รับรู้		เบนมาตรฐาน	รับรู้
1. บุคลากรสาธารณสุข กระตุ้นให้ชมรมมีการจัดประชุม คณะกรรมการชมรมเพื่อพัฒนาการดำเนินงาน	2.91	1.20	ปานกลาง	4.00	1.08	มาก	4.06	0.99	มาก
2. บุคลากรสาธารณสุขให้การสนับสนุนการจัดตั้งชมรม	2.93	1.22	ปานกลาง	4.10	1.11	มาก	4.04	0.90	มาก
3. บุคลากรสาธารณสุข กระตุ้นให้ชมรมมีการจัดประชุม สมาชิกชมรมเพื่อพัฒนาการดำเนินงาน	2.80	1.25	ปานกลาง	3.98	1.09	มาก	3.94	0.90	มาก
4. บุคลากรสาธารณสุขสนับสนุนเอกสารข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมทางด้านสุขภาพ เพื่อให้ชมรมสามารถเลือก ตัดสินใจเอง	3.00	1.27	ปานกลาง	3.80	1.05	มาก	3.87	1.02	มาก
5. บุคลากรสาธารณสุขให้คำปรึกษาในการดำเนินงาน	2.99	1.31	ปานกลาง	3.85	1.12	มาก	4.07	0.93	มาก
6. บุคลากรสาธารณสุขบริการตรวจสุขภาพแก่สมาชิก	2.79	1.26	ปานกลาง	4.08	1.11	มาก	3.94	1.10	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุข	ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 (n = 150)			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 (n = 97)			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 (n = 141)		
	ส่วนเบี่ยง ค่าเฉลี่ย	ระดับการ เบนมาตรฐาน	ระดับการ รับรู้	ส่วนเบี่ยง ค่าเฉลี่ย	ระดับการ เบนมาตรฐาน	ระดับการ รับรู้	ส่วนเบี่ยง ค่าเฉลี่ย	ระดับการ เบนมาตรฐาน	ระดับการ รับรู้
	ฐาน	ฐาน	ฐาน	ฐาน	ฐาน	ฐาน	ฐาน	ฐาน	ฐาน
7. บุคลากรสาธารณสุขสนับสนุนด้านสถานที่ และ/หรือวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน	2.85	1.39	ปานกลาง	3.85	1.16	มาก	3.87	0.99	มาก
8. บุคลากรสาธารณสุขให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ของชมรม	2.78	1.31	ปานกลาง	3.89	1.03	มาก	3.97	0.96	มาก
9. บุคลากรสาธารณสุขร่วมประชุมในประชุมชมรม	2.77	1.39	ปานกลาง	3.91	1.07	มาก	4.02	0.97	มาก
10. บุคลากรสาธารณสุขประสานงานกับหน่วยงาน ต่างๆในการให้การสนับสนุนการดำเนินงาน	2.88	1.26	ปานกลาง	3.78	1.19	มาก	4.00	0.98	มาก
11. บุคลากรสาธารณสุขเป็นที่ปรึกษาของชมรมใน การจัดทำทะเบียนสมาชิกและข้อมูลต่างๆของชมรม	2.77	1.33	ปานกลาง	4.07	1.10	มาก	3.97	1.10	มาก
รวม	2.86	1.15	ปานกลาง	3.94	0.93	มาก	3.98	0.77	มาก

ผลการศึกษาการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในชมรมสร้างสุขภาพทุกระดับ พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$, $SD = 1.03$; $\bar{X} = 2.60$, $SD = 1.19$ และ $\bar{X} = 3.00$, $SD = 0.00$ ตามลำดับ) โดยในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 ข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆของชมรม ($\bar{X} = 2.77$, $SD = 1.21$) ในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 ข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงและใกล้เคียงกัน คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณแก่ชมรม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆของชมรม ($\bar{X} = 2.71$, $SD = 1.40$; $\bar{X} = 2.70$, $SD = 1.35$) และในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 ข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนข้อมูลข่าวสารด้านต่างๆแก่ชมรม ($\bar{X} = 2.98$, $SD = 2.86$) (ตาราง 10)

ตาราง 10

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพจำแนกตามระดับชมรมสร้างสุขภาพ (N = 388)

การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)	ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 (n = 150)			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 (n = 97)			ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 (n = 141)		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการรับรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการรับรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการรับรู้
1. อปท.ท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณแก่ชมรม	2.63	1.07	ปานกลาง	2.71	1.40	ปานกลาง	2.92	1.35	ปานกลาง
2. อปท.สนับสนุนข้อมูลข่าวสาร ด้านต่างๆแก่ชมรม	2.63	1.09	ปานกลาง	2.60	1.34	ปานกลาง	2.98	2.86	ปานกลาง
3. อปท.สนับสนุนสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆของชมรม	2.77	1.21	ปานกลาง	2.70	1.35	ปานกลาง	2.83	1.36	ปานกลาง
4. อปท.สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมต่างๆของชมรม	2.67	1.16	ปานกลาง	2.58	1.30	ปานกลาง	2.84	1.35	ปานกลาง
5. อปท.ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆในการให้การสนับสนุนการดำเนินงานของชมรม	2.59	1.17	ปานกลาง	2.45	1.27	ปานกลาง	2.85	1.33	ปานกลาง
รวม	2.65	1.03	ปานกลาง	2.60	1.19	ปานกลาง	3.00	0.00	ปานกลาง

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้นำชมรมกับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ

ผลการศึกษา พบว่า ในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 และ 2 บทบาทผู้เข้าชมรมอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 24.00 และ 13.90 ตามลำดับ) ส่วนในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 บทบาทผู้เข้าชมรมอยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 29.10) เมื่อพิจารณาบทบาทผู้เข้าชมรมในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 และ 2 พบว่า บทบาทผู้เข้าชมรมในระดับน้อยน้อยกว่าร้อยละ 5 ส่วนในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 เท่ากับ 0 (ตาราง 11) ดังนั้นผู้วิจัยจึงแบ่งบทบาทผู้เข้าชมรมเป็น 2 ระดับ คือ ระดับน้อย-ปานกลาง และระดับมาก ซึ่งผลการศึกษา พบว่าบทบาทผู้เข้าชมรมมีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงานชมรมสร้างสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 79.773, p < .05$) (ตาราง 12)

ตาราง 11

จำนวน ร้อยละของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพจำแนกตามบทบาทผู้เข้าชมรมกับระดับการดำเนินงานชมรมสร้างสุขภาพ ($N = 388$)

บทบาทผู้เข้าชมรม	ระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ		
	ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับที่ 3
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
น้อย	13 (3.40)	3 (0.80)	-
ปานกลาง	93 (24.00)	54 (13.90)	28 (7.20)
มาก	44 (11.30)	40 (10.30)	113 (29.10)
รวม	150 (38.70)	97 (25.00)	141 (36.30)

ตาราง 12

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้เข้าชมรมกับระดับการดำเนินงานชมรมสร้างสุขภาพโดยการทดสอบไคสแควร์ ($N = 388$)

บทบาทผู้เข้าชมรม	ระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ			χ^2	p-value
	ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับที่ 3		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
น้อย- ปานกลาง	106 (27.30)	57 (14.70)	28 (7.20)	79.773	0.000
มาก	44 (11.30)	40 (10.30)	113 (29.10)		
รวม	150 (38.70)	97 (25.00)	141 (36.30)		

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทคณะกรรมการชมรมกับระดับการดำเนินงานชมรมสร้างสุขภาพ

ผลการศึกษา พบว่า ในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 บทบาทคณะกรรมการอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 25.50) ส่วนในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 และ 3 บทบาทคณะกรรมการอยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 12.90 และ 27.80 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาบทบาทคณะกรรมการชมรมในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 และ 3 พบว่า บทบาทคณะกรรมการชมรมสร้างสุขภาพในระดับน้อยน้อยกว่าร้อยละ 5 (ตาราง 13) ดังนั้นผู้วิจัยจึงแบ่งบทบาทคณะกรรมการชมรมเป็น 2 ระดับ คือระดับน้อย-ปานกลาง และระดับมาก ซึ่งผลการศึกษา พบว่า บทบาทคณะกรรมการชมรมมีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงานชมรมสร้างสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 96.033, p < .05$) (ตาราง 14)

ตาราง 13

จำนวน ร้อยละของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพจำแนกตามบทบาทคณะกรรมการชมรมกับระดับการดำเนินงานชมรมสร้างสุขภาพ ($N = 388$)

บทบาทคณะกรรมการ	ระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ		
	ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับที่ 3
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
น้อย	22 (5.70)	6 (1.50)	3 (0.80)
ปานกลาง	99 (25.50)	41 (10.60)	30 (7.70)
มาก	29 (7.50)	50 (12.90)	108 (27.80)
รวม	150 (38.70)	97 (25.00)	141 (36.30)

ตาราง 14

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทคณะกรรมการชมรมกับระดับการดำเนินงานชมรมสร้างสุขภาพโดยการทดสอบไคสแควร์ ($N = 388$)

บทบาทคณะกรรมการชมรม	ระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ			χ^2	p-value
	ระดับที่ 1 จำนวน (ร้อยละ)	ระดับที่ 2 จำนวน (ร้อยละ)	ระดับที่ 3 จำนวน (ร้อยละ)		
น้อย-ปานกลาง	121 (31.20)	47 (12.10)	33 (8.50)	96.033	0.000
มาก	29 (7.50)	50 (12.90)	108 (27.80)		
รวม	150 (38.70)	97 (25.00)	141 (36.30)		

ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมกับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ

ผลการศึกษา พบว่า ในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 24.70) ส่วนในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 และ 3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมอยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 13.10 และ 21.40 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมในชมรมสร้างสุขภาพทั้ง 3 ระดับ พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมในระดับน้อยน้อยกว่าร้อยละ 5 (ตาราง 15) ดังนั้นผู้วิจัยจึงแบ่งการมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมเป็น 2 ระดับ คือระดับน้อย-ปานกลาง และมาก ซึ่งผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมมีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงานชมรมสร้างสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 23.962$, $p < .05$) (ตาราง 16)

ตาราง 15

จำนวน ร้อยละของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพจำแนกตามการมีส่วนร่วมของสมาชิกกับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ ($N = 388$)

การมีส่วนร่วมของสมาชิก	ระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ		
	ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับที่ 3
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
น้อย	7 (1.80)	1 (0.30)	4 (1.00)
ปานกลาง	96 (24.70)	45 (11.60)	54 (13.90)
มาก	47 (12.10)	51 (13.10)	83 (21.40)
รวม	150 (38.70)	97 (25.00)	141 (36.30)

ตาราง 16

ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมกับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ โดยการทดสอบไคสแควร์ ($N = 388$)

การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรม	ระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ			χ^2	p-value
	ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับที่ 3		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
น้อย-ปานกลาง	103 (26.50)	46 (11.90)	58 (14.90)	23.962	0.000
มาก	47 (12.10)	51 (13.10)	83 (21.40)		
รวม	150 (38.70)	97 (25.00)	141 (36.30)		

ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขกับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ

ผลการศึกษา พบว่า ในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 13.90) ส่วนชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 และ 3 การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขอยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 20.40 และ 23.50 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาการได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 และ 3 พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขในระดับน้อยน้อยกว่าร้อยละ 5 (ตาราง 17) ดังนั้นผู้วิจัยจึงแบ่งการได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขเป็น 2 ระดับ คือ ระดับน้อย-

ปานกลาง และมาก ซึ่งผลการศึกษา พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขมีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงานชมรมสร้างสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 66.673$, $p < .05$) (ตาราง 18)

ตาราง 17

จำนวน ร้อยละของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพจำแนกตามการได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขกับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ ($N = 388$)

การได้รับการสนับสนุนจาก บุคลากรสาธารณสุข	ระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ		
	ระดับที่ 1 จำนวน (ร้อยละ)	ระดับที่ 2 จำนวน (ร้อยละ)	ระดับที่ 3 จำนวน (ร้อยละ)
น้อย	49 (12.60)	7 (1.80)	3 (0.80)
ปานกลาง	54 (13.90)	11 (2.80)	47 (12.10)
มาก	47 (12.10)	79 (20.40)	91 (23.50)
รวม	150 (38.70)	97 (25.00)	141 (36.30)

ตาราง 18

ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขกับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพโดยการทดสอบไคสแควร์ ($N = 388$)

การได้รับการ สนับสนุนจากบุคลากร สาธารณสุข	ระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ			χ^2	p-value
	ระดับที่ 1 จำนวน (ร้อยละ)	ระดับที่ 2 จำนวน (ร้อยละ)	ระดับที่ 3 จำนวน (ร้อยละ)		
น้อย-ปานกลาง	103 (26.50)	18 (4.60)	50 (12.90)	66.673	0.000
มาก	47 (12.10)	79 (20.40)	91 (23.50)		
รวม	150 (38.70)	97 (25.00)	141 (36.30)		

ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับระดับการดำเนินงานของ ชมรมสร้างสุขภาพ

ผลการศึกษา พบว่า ในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 และ 3 การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 18.60 และ 16.30 ตามลำดับ) ส่วนชมรม

สร้างสุขภาพระดับที่ 2 การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อยมากที่สุด (ร้อยละ 11.10) และพบว่า การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ (ตาราง 19)

ตาราง 19

จำนวน ร้อยละของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพ และความสัมพันธ์ระหว่าง การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพโดยการทดสอบไคสแควร์ ($N = 388$)

การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ			χ^2	p-value
	ระดับที่ 1 จำนวน (ร้อยละ)	ระดับที่ 2 จำนวน (ร้อยละ)	ระดับที่ 3 จำนวน (ร้อยละ)		
น้อย	56 (14.50)	43 (11.10)	46 (11.90)	7.343	0.119
ปานกลาง	72 (18.60)	33 (8.50)	63 (16.30)		
มาก	22 (5.70)	21 (5.40)	32 (8.00)		
รวม	150 (38.70)	97 (25.00)	141 (36.30)		

การอภิปรายผล

ข้อมูลทั่วไปของชมรมสร้างสุขภาพ

ผลการศึกษา พบว่า ประมาณ 2 ใน 3 ของชมรมเป็นชมรมออกกำลังกาย โดยเป็นชมรมที่จัดตั้งอยู่ในช่วง 1- 5 ปีมากที่สุด และมีจำนวนสมาชิกอยู่ระหว่าง 101-500 คนมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากกระทรวงสาธารณสุขใช้กลยุทธ์การออกกำลังกาย เป็นกลยุทธ์ในการจัดตั้งกลุ่ม/ชมรม (กระทรวงสาธารณสุข, 2546ก) และ มีการรณรงค์ผ่านสื่อต่างๆให้ประชาชนออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง (วิจิตร, 2546; สุคนธ์, 2545) ส่วนการจัดตั้งชมรมสร้างสุขภาพนั้นสามารถจัดตั้งจาก ชมรมที่มีอยู่เดิม และชมรมที่จัดตั้งขึ้นใหม่ได้ (กระทรวงสาธารณสุข, 2546ก) จึงส่งผลให้ชมรมจัดตั้งอยู่ในช่วง 1-5 ปี

สำหรับสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมของชมรม พบว่า ใช้สถานีนามัย/ศูนย์สุขภาพชุมชน เป็นสถานที่จัดกิจกรรมมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการให้การสนับสนุนสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมต่างๆแก่ชมรมสร้างสุขภาพ เป็นบทบาทหน้าที่หนึ่งของบุคลากรสาธารณสุข (กระทรวงสาธารณสุข, 2548ก) นอกจากนี้ พบว่า ประมาณ 2 ใน 3 ของชมรม

จัดกิจกรรมในช่วงเวลาเย็น ทั้งนี้เนื่องจากช่วงเวลาเย็นเป็นเวลาที่สมาชิกว่างจากการประกอบอาชีพ ทำให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆได้

ด้านความถี่ในการจัดกิจกรรม พบว่า มีการจัดกิจกรรมทุกวันมากที่สุด ทั้งนี้เพราะ ชมรมสร้างสุขภาพส่วนใหญ่เป็นชมรมออกกำลังกาย ส่วนหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนส่วนใหญ่ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสนับสนุนการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพในด้านต่างๆ ได้แก่ สนับสนุนด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ ด้านทรัพยากรที่จำเป็น และการจัดบริการสาธารณสุข เป็นภาระหน้าที่โดยตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2544)

นอกจากนี้ พบว่า เกินครึ่งหนึ่งของชมรมมีคณะกรรมการชมรมมีจำนวนมากกว่า 10 คนขึ้นไป โดย ประธานและคณะกรรมการส่วนใหญ่ได้มาจากการคัดเลือก ทั้งนี้เนื่องจาก โครงสร้างของคณะกรรมการชมรมสร้างสุขภาพแบ่งเป็น 2 ชุด คือ คณะกรรมการบริหารประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ และคณะกรรมการดำเนินงานประกอบด้วยคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ได้แก่ ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายเหรียญกษาปณ์ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายกิจกรรม และฝ่ายอื่นๆตามความจำเป็น (กระทรวงสาธารณสุข, 2548) จากโครงสร้างข้างต้นจึงส่งผลให้ คณะกรรมการชมรมมีจำนวนมากกว่า 10 คนขึ้นไป และการที่ประธานและคณะกรรมการชมรมสร้างสุขภาพมาจากการคัดเลือกนั้น อธิบายได้ว่า บทบาทผู้นำกลุ่มต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีสติปัญญา มีประสบการณ์ (เฉลิมพล, 2541; เสนาะ, 2544; กระทรวงสาธารณสุข, 2548) และเป็นที่ยอมรับได้รับความเชื่อถือจากสมาชิกกลุ่ม ดังนั้นการคัดเลือกจึงเป็นวิธีที่ช่วยให้ได้ผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นที่ยอมรับของสมาชิก

สำหรับตำแหน่งของบุคลากรสาธารณสุขที่ดูแลรับผิดชอบชมรม เป็นพยาบาลวิชาชีพมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก จังหวัดนครศรีธรรมราชมีพยาบาลวิชาชีพ และพยาบาลเทคนิค ปฏิบัติงานอยู่ในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 12.03 จากจำนวน 1,787 คน และการจัดตั้งเครือข่ายในการดูแลสุขภาพ เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลวิชาชีพ (ขนิษฐา และจินตนา, 2544)

ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพ

ผลการศึกษาพบว่า ระยะเวลาในการเข้าเป็นสมาชิกส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 1-5 ปี ทั้งนี้เนื่องจากในปี พ.ศ. 2545 รัฐบาลได้ประกาศนโยบายรวมพลังสร้างสุขภาพ ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีการรวมกลุ่มทางด้านสุขภาพขึ้น ทั้งการรวมกลุ่มที่มีอยู่เดิมก่อนเกิดนโยบาย และกลุ่มที่เพิ่งตั้งขึ้นใหม่ภายหลังประกาศนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับระยะเวลาในการจัดตั้งชมรมที่อยู่ในช่วง 1-5 ปีเช่นกัน

สำหรับสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ทั้งนี้เนื่องจาก ชมรมสร้างสุขภาพส่วนใหญ่เป็นชมรมออกกำลังกาย ซึ่งปัจจุบันพบว่าผู้หญิงหันมาออกกำลังกายมากขึ้น เพราะมีความใส่ใจในเรื่องสุขภาพ (จักรกริช, 2547) เสาะหาข้อมูลในการดูแลสุขภาพตนเอง (Williams, 2001) นอกจากนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 25-59 ปีและสถานภาพคู่มากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจาก วัยทำงานหรือวัยผู้ใหญ่ เป็นกลุ่มประชากรที่มีจำนวนสูงที่สุดของประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2540) ส่วนระดับการศึกษาของสมาชิก พบว่า อยู่ในระดับประถมศึกษามากที่สุด และสมาชิกมีอาชีพแม่บ้าน/งานบ้านมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในกลุ่มสตรี พบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพแม่บ้านและการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา (เบญจวรรณ, 2541; เพ็ญศรี, 2544) นอกจากนี้พบว่า สมาชิกชมรมสร้างสุขภาพส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว ทั้งนี้เนื่องจาก สมาชิกชมรมสร้างสุขภาพเป็นสมาชิกในชมรมออกกำลังกาย ซึ่งการออกกำลังกายส่งผลให้สุขภาพแข็งแรงเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ (วิภาวรรณ, 2547; วิศาล, ปิยะนุช และภัทรวิฑู, 2544) ส่วนสมาชิกที่มีโรคประจำตัว พบว่า โรคประจำตัวที่เป็นมากที่สุดคือ ความดันโลหิตสูง ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า เกินครึ่งหนึ่งของผู้ที่มีโรคประจำตัวมีอายุอยู่ในช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ 54.4 (ตาราง 1 ภาคผนวก ก) ทั้งนี้เนื่องจาก วัยสูงอายุเป็นวัยที่มีความเสื่อมของอวัยวะต่างๆ โดยเฉพาะระบบหลอดเลือดมีการเปลี่ยนแปลงคือ ผนังของหลอดเลือดมีลักษณะหนาและแข็งขึ้น เพราะมีไขมันมาเกาะ ทำให้การยืดหยุ่นน้อยลง เป็นสาเหตุให้เกิดความดันโลหิตสูง (ประคอง, 2543; วิภาวี, 2547; สุทธิชัย, 2544)

การดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ

ผลการศึกษา พบว่า ชมรมสร้างสุขภาพมีการดำเนินงานอยู่ในระดับที่ 1 มากที่สุด รองลงมาเป็นระดับที่ 3 และระดับที่ 2 น้อยที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 เป็นชมรมที่มีการจัดกิจกรรมในเรื่องการออกกำลังกาย อย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง กิจกรรมการเสริมสร้างความรู้และทักษะเกี่ยวกับการออกกำลังกายให้แก่สมาชิกอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง กิจกรรมการเสริมสร้างความรู้และทักษะเกี่ยวกับการบริโภคอาหารให้แก่สมาชิกอย่างน้อยเดือนละครั้ง (กระทรวงสาธารณสุข, 2546ค) ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนมากนัก ประกอบกับในการรณรงค์การสร้างสุขภาพของรัฐบาลซึ่งเริ่มในปี 2545 ได้นำนโยบายการออกกำลังกายมาเป็นกลยุทธ์หลัก (กระทรวงสาธารณสุข, 2547) ทั้งนี้เพื่อให้มีการรวมกลุ่มกันเป็นชมรมสร้างสุขภาพ ทำให้ชมรมที่เกิดขึ้นในระยะนี้ นำการออกกำลังกายมาเป็นกิจกรรมหลักในการดำเนินงานของตน ส่งผลให้ ชมรมสร้างสุขภาพมีการดำเนินงานในระดับที่ 1 มากที่สุด และจากการศึกษาครั้งนี้ (ตาราง 5) พบว่า ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 ทุกชมรมมีการบริหารจัดการตนเองในรูปคณะกรรมการ (ร้อยละ 100) รองลงมาคือ การจัดการทรัพยากรและการระดมทุน (ร้อยละ 83.33) ทั้งนี้อาจเนื่องจาก การจัดตั้งกลุ่ม/ชมรม จำเป็น

ต้องมีคณะทำงานเพื่อดำเนินการ และจัดกิจกรรมต่างๆของกลุ่มให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กลุ่มตั้งไว้ (สุนันท์, 2544) และการจัดการทรัพยากรและการระดมทุนเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญหนึ่งของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพ โดยร่วมสนับสนุน เงินทุน อุปกรณ์ สิ่งของต่างๆแก่ชมรม (กระทรวงสาธารณสุข, 2548ก) เพื่อเป็นค่าตอบแทนสำหรับผู้นำออกกำลังกาย ค่าตอบแทนวิทยากร และใช้จ่ายในเรื่อง ค่าน้ำ ค่าไฟ ของสถานที่ที่ใช้ในการออกกำลังกายให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน

ส่วนการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 พบว่า มีการดำเนินงานรองลงมาอธิบายได้ว่า การจัดตั้งชมรมสร้างสุขภาพ มีทั้งชมรมที่จัดตั้งขึ้นใหม่ตามนโยบายรวมพลังสร้างสุขภาพ หรือเป็นชมรมที่มีอยู่เดิมและดำเนินงานมาก่อน ซึ่งชมรมที่มีอยู่เดิมมักเป็นชมรมที่มีความพร้อม มีความเข้มแข็ง คือ มีการบริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ มีการจัดกิจกรรมสม่ำเสมอ มีการระดมทรัพยากร มีการประสานเครือข่าย (ลักษณะ, ประสิทธิ์ และภรณ์, 2541; ประสิทธิ์ และเพ็ญประภา, 2542) ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 เมื่อรัฐบาลประกาศนโยบายขึ้นในปี พ.ศ. 2545 ชมรมเหล่านี้ก็สามารถพัฒนาการดำเนินงานจนเป็นชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 ได้ และสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ (ตาราง 5) พบว่า ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 มีการดำเนินงานครบตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการดำเนินงานชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3

ส่วนการดำเนินงานชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 พบว่า มีการดำเนินงานน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 เป็นระดับการขยายผลกิจกรรม โดยจัดให้มีกิจกรรมการเสริมสร้างความรู้และทักษะเพิ่มขึ้นในเรื่องสุขภาพจิต อนามัยชุมชน การควบคุมป้องกันโรคและภัยสุขภาพ และจากการศึกษาครั้งนี้ (ตาราง 5) พบว่า ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 ทุกชมรมมีการดำเนินงานนอกเหนือเกณฑ์ที่กำหนด คือ ชมรมมีการบริหารจัดการตนเองในรูปคณะกรรมการ (ร้อยละ 100) รองลงมา คือ การจัดการทรัพยากรและการระดมทุน (ร้อยละ 87.50) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดตั้งกลุ่ม/ชมรม จำเป็นต้องมีคณะทำงานเพื่อดำเนินการ และจัดกิจกรรมต่างๆของกลุ่มให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กลุ่มตั้งไว้ (สุนันท์, 2544) และการระดมทุนกันทั้งด้านเงินทุน วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งของต่างๆ เป็นบทบาทหน้าที่หนึ่งของสมาชิกชมรมเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน (กระทรวงสาธารณสุข, 2548ก) โดยเป็นค่าตอบแทนสำหรับผู้นำออกกำลังกาย ค่าตอบแทนวิทยากรที่เชิญมาเพื่อให้ความรู้และพัฒนาทักษะด้านต่างๆแก่สมาชิก รวมทั้งการจัดกิจกรรมต่างๆของชมรม

บทบาทผู้นำชมรมในการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพแต่ละระดับ

ผลการศึกษาบทบาทผู้นำชมรมในชมรมสร้างสุขภาพพระคัมภีร์ที่ 1 พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวมและทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจาก บทบาทผู้นำประกอบด้วย บทบาทเกี่ยวกับการทำงานเป็นบทบาทในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และบทบาทในการรวมกลุ่มเป็นบทบาทที่ทำให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (ทิสนา, 2545) และการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพพระคัมภีร์ที่ 1 มีการดำเนินงานจัดกิจกรรมการออกกำลังกาย และเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในเรื่องการออกกำลังกาย และการบริโภคอาหาร (กระทรวงสาธารณสุข, 2546ก) ทำให้ผู้นำแสดงบทบาทในการจัดกิจกรรมซึ่งเป็นบทบาทในการทำงานมากกว่าบทบาทการรวมกลุ่ม ส่งผลให้ บทบาทผู้นำชมรมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้นำชมรมปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรม ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มหรือสังคม และการที่ผู้นำชมรมซึ่งเป็นสมาชิกในชมรมปฏิบัติตามกฎระเบียบ ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเรียบร้อย ไม่เกิดความซุกซนวุ่นวาย (ทิสนา, 2545) ทำให้ชมรมสามารถดำเนินงานไปได้อย่างราบรื่น ไม่แตกแยก จึงส่งผลให้ ผู้นำชมรมปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรมมากที่สุด

สำหรับชมรมสร้างสุขภาพพระคัมภีร์ที่ 2 พบว่า บทบาทผู้นำชมรมมีคะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจาก การดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพพระคัมภีร์ที่ 2 มีการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพพระคัมภีร์ที่ 1 และเพิ่มกิจกรรมเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในด้านสุขภาพจิต อนามัยชุมชน และการป้องกันโรค (กระทรวงสาธารณสุข, 2546ก) ทำให้ผู้นำชมรมได้แสดงบทบาทในการจัดกิจกรรมต่างๆของชมรม มากขึ้นกว่าชมรมระดับที่ 1 จึงส่งผลให้ บทบาทผู้นำชมรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ คือ ผู้นำชมรมสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองในการดำเนินงาน ผู้นำชมรมปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรม และผู้นำชี้แจงข้อสงสัยในการดำเนินงานของชมรมให้แก่สมาชิกชมรม ทั้งนี้อาจเนื่องจาก การสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองทำให้บรรยากาศผ่อนคลาย มีความเป็นมิตร ทำให้สมาชิกชมรมเกิดความรู้สึกสบายใจ และทำงานของตนอย่างเต็มความสามารถของตน และการที่ผู้นำชมรมซึ่งเป็นสมาชิกในชมรมปฏิบัติตามกฎระเบียบ ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเรียบร้อย ไม่เกิดความซุกซนวุ่นวาย (ทิสนา, 2545) นอกจากนี้เมื่อผู้นำปฏิบัติตามกฎระเบียบ ควบคุมระเบียบในการดำเนินงานได้ดี จะเปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็น ซักถามข้อสงสัยต่างๆ ทำให้ลดปัญหาในการสื่อสารไม่ตรงกัน จึงส่งผลให้ ผู้นำชมรมสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองในการดำเนินงาน ผู้นำชมรมปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรม และผู้นำชี้แจงข้อสงสัยในการดำเนินงานของชมรมให้แก่สมาชิกชมรมอยู่ในระดับมาก

ส่วนชมรมสร้างสุขภาพพระคัมภีร์ที่ 3 พบว่า บทบาทผู้นำชมรมมีคะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวม และทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจาก การดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพพระคัมภีร์ที่ 3 มีการดำเนินงานของ

ชมรมสร้างสุขภาพพระดับที่ 2 และเพิ่มกิจกรรมการบริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ การวางแผนแก้ปัญหาของสุขภาพชุมชน การประสานเครือข่าย การจัดการทรัพยากรและการระดมทุน(กระทรวงสาธารณสุข, 2546ก) ส่งผลให้ ผู้นำชมรมต้องแสดงบทบาทในการจัดกิจกรรมซึ่งเป็นบทบาทในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และบทบาทในการรวมกลุ่มให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (ทิสนา, 2545) สำหรับข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้นำสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองในการดำเนินงาน ทั้งนี้เนื่องจาก การสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองทำให้บรรยากาศผ่อนคลาย มีความเป็นมิตร ทำให้สมาชิกชมรมเกิดความรู้สึกสบายใจ และทำงานของตนอย่างเต็มความสามารถของตน (ทิสนา, 2545) อาจเป็นผลให้การดำเนินงานของชมรมสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ ส่งผลให้ ผู้นำสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองในการดำเนินงานมากที่สุด

บทบาทคณะกรรมการชมรมในการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพแต่ละระดับ

ผลการศึกษารายบทบาทคณะกรรมการในชมรมสร้างสุขภาพพระดับที่ 1 พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวมและทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก คณะกรรมการดำเนินงานของชมรมแบ่งเป็น ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายเหรียญกษาปณ์ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายจัดกิจกรรม และฝ่ายอื่นๆตามความจำเป็น (กระทรวงสาธารณสุข, 2548ข) คณะกรรมการชมรมมีหน้าที่ จัดทำทะเบียนและจัดหาสมาชิกเพิ่ม ประเมินปัญหาสุขภาพของสมาชิก จัดกิจกรรมเรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านสุขภาพ บริหารจัดการชมรม และประเมินผลการดำเนินงานของชมรม (กระทรวงสาธารณสุข, 2546ค) จากบทบาทหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายเหรียญกษาปณ์ และฝ่ายกิจกรรม มีการติดต่อสื่อสารและพบปะกับสมาชิกชมรมเป็นประจำ ส่วนฝ่ายทะเบียนมีการติดต่อสื่อสารกันน้อย ประกอบกับ การดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพพระดับที่ 1 มีการจัดกิจกรรมการออกกำลังกาย และเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในเรื่องการออกกำลังกาย และการบริโภคอาหาร (กระทรวงสาธารณสุข, 2546ก) จึงส่งผลให้ บทบาทคณะกรรมการชมรมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คณะกรรมการจัดทำทะเบียนด้านงบประมาณต่างๆของชมรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการจัดกิจกรรมการออกกำลังกายซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของชมรมที่จัดให้มีขึ้นอย่างน้อย สัปดาห์ละ 3 ครั้ง สมาชิกชมรมจ่ายค่าสมาชิกรายวัน เพื่อเป็นค่าตอบแทนผู้นำการออกกำลังกาย และคณะกรรมการจัดทำทะเบียนรายรับรายจ่ายเพื่อเป็นหลักฐานด้านงบประมาณของชมรม ส่งผลให้ คณะกรรมการมีบทบาทในการจัดทำทะเบียนด้านงบประมาณต่างๆของชมรมมากที่สุด

สำหรับชมรมสร้างสุขภาพพระดับที่ 2 พบว่า บทบาทคณะกรรมการชมรมมีคะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก คณะกรรมการชมรมมีหน้าที่ จัดทำทะเบียนและจัดหาสมาชิกเพิ่ม ประเมินปัญหาสุขภาพของสมาชิก จัดกิจกรรมเรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านสุขภาพ บริหารจัดการชมรม และประเมินผลการดำเนินงานของชมรม (กระทรวงสาธารณสุข, 2546ค) และชมรม

สร้างสุขภาพระดับที่ 2 มีการจัดกิจกรรมของชมรมระดับที่ 1 และเพิ่มการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านอารมณ์ อนามัยชุมชน และการป้องกันโรค (กระทรวงสาธารณสุข, 2546ก) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีข้อที่คะแนนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ คือคณะกรรมการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพของชมรม คณะกรรมการมีการจัดประชุมคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง และคณะกรรมการจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านสุขภาพในชมรม ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพเป็นกิจกรรมหลักในการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ โดยการจัดกิจกรรมการให้ความรู้เป็นกิจกรรมพื้นฐานอย่างหนึ่งในการจัดกิจกรรมหลักด้านสุขภาพ (กระทรวงสาธารณสุข, 2546ก) การประชุม พูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องโดยนำปัญหาต่างๆในการดำเนินงานมาวิเคราะห์ ประเมินปัญหา พร้อมทั้งสรุปหาแนวทางแก้ไข แสดงถึง ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน (กระทรวงสาธารณสุข, 2548ก) จากเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้ บทบาทคณะกรรมการชมรมอยู่ในระดับปานกลาง และคณะกรรมการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพของชมรม คณะกรรมการมีการจัดประชุมคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง และคณะกรรมการจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านสุขภาพในชมรมอยู่ในระดับมาก

ส่วนชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 พบว่า บทบาทคณะกรรมการชมรมมีคะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวมและทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก การดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 มีการดำเนินงานเหมือนชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 แต่เพิ่มกิจกรรมการบริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ การวางแผนแก้ปัญหาของสุขภาพชุมชน การประสานเครือข่าย การจัดการทรัพยากรและการระดมทุน(กระทรวงสาธารณสุข, 2546ก) การดำเนินการใดๆให้องค์กรดำรงอยู่ได้ ทีมงาน/คณะทำงาน/กรรมการ ต้องแบ่งงานกันทำตามความรู้ ความสามารถ และเมื่อแบ่งงานกันทำต้องมีการประสานกัน เพื่อทำงานให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน (สงวน, 2541) โดยคณะกรรมการชมรมสร้างสุขภาพเป็นกลุ่มบุคคล ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานของชมรมโดยต้องร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงาน แผนปฏิบัติงานของชมรมสร้างสุขภาพ กำหนดหน้าที่และแบ่งงานความรับผิดชอบตามตำแหน่งหน้าที่ ประสานงาน และประชาสัมพันธ์ชมรม สรุปผลการดำเนินงานของชมรมเป็นระยะ และนำเสนอแก่สมาชิกชมรม นอกจากนั้นนำเสนอปัญหาการดำเนินงานต่างๆของชมรมแก่หน่วยงาน องค์กร และชุมชนโดยการบริหารจัดการตนเองในรูปคณะกรรมการ เป็นการบริหารจัดการเพื่อความมั่นคงของชมรม(กระทรวงสาธารณสุข, 2546ก) จากเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้ บทบาทคณะกรรมการอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่คะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพในชมรม ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพทั้งกิจกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะด้านต่างๆทางด้านสุขภาพ เป็นกิจกรรมหลักของชมรมสร้างสุขภาพทุกระดับ (กระทรวงสาธารณสุข, 2546ก) ส่งผลให้ คณะกรรมการชมรมมีบทบาทในการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพในชมรมมากที่สุด

การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมในการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพแต่ละระดับ

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก การดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 มีการดำเนินงานจัดกิจกรรมการออกกำลังกาย และเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในเรื่องการออกกำลังกาย และการบริโภคอาหาร (กระทรวงสาธารณสุข, 2546ก) ทำให้สมาชิกชมรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ชมรมจัดขึ้น จึงส่งผลให้ การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมมีคะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ความราบรื่นในการดำเนินงานของกลุ่มขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสมาชิก ซึ่งถือเป็นโครงสร้างของกลุ่ม เป็นแบบแผนเฉพาะกลุ่มที่สมาชิกต้องปฏิบัติตามกฎ หรือมติของกลุ่ม (เมธาวิ, รัตนา และเรียม, 2544) ส่งผลให้ สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรมมากที่สุด

สำหรับชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมมีคะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก ตามกรอบการปฏิบัติงานของชมรมสร้างสุขภาพ กำหนดให้สมาชิกชมรมต้องทำและตัดสินใจใน 4 ขั้นตอนสำคัญคือ สมาชิกชมรมต้องร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการของชมรม การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผลสรุปบทเรียนการเรียนรู้ของชมรม และใช้กระบวนการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม (กระทรวงสาธารณสุข, 2548ก) ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 มีการจัดกิจกรรมของชมรมระดับที่ 1 และเพิ่มการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านอารมณ์ อนามัยชุมชน และการป้องกันโรค (กระทรวงสาธารณสุข, 2548ก) ซึ่งมีกิจกรรมการดำเนินงาน 5 กิจกรรม หลัก ส่งผลให้ สมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่ แต่มากกว่าในชมรมระดับที่ 1 จากเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้ การมีส่วนร่วมของสมาชิกอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสมาชิก ซึ่งถือเป็นโครงสร้างของกลุ่ม เป็นแบบแผนเฉพาะกลุ่ม ที่สมาชิกต้องปฏิบัติตามกฎ หรือมติของกลุ่ม (เมธาวิ, รัตนา และเรียม, 2544) ส่งผลให้ สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรมมากที่สุด

ส่วนชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมมีคะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก กรอบการปฏิบัติงานของสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพกำหนดให้สมาชิกชมรมต้องทำและตัดสินใจใน 4 ขั้นตอนสำคัญคือ สมาชิกชมรมต้องร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการของชมรม การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผลสรุปบทเรียนการเรียนรู้ของชมรม และใช้กระบวนการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม(กระทรวงสาธารณสุข, 2548ค) ประกอบกับผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 เป็นชมรมผู้สูงอายุ (ร้อยละ 66.67) (ตาราง 2

ภาคผนวก ก) และสมาชิกชมรมมีอาชีพแม่บ้าน/งานบ้าน ข้าราชการเกษียณ และว่างงานมากที่สุด (ร้อยละ 40.43) (ตาราง 3 ภาคผนวก ก) จึงทำให้มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมในทุกชั้นตอน ส่งผลให้ การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ความราบรื่นในการดำเนินงานของกลุ่มขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสมาชิก ซึ่งถือเป็นโครงสร้างของกลุ่ม เป็นแบบแผน เฉพาะกลุ่มที่สมาชิกต้องปฏิบัติตามกฎ หรือมติของกลุ่ม (เมธาวิ, รัตนา และเรียม, 2544) ส่งผลให้ สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรมมากที่สุด

การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขในการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพแต่ละระดับ

ผลการศึกษาการได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวม และทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก การดำเนินงานในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 มีการดำเนินงานประกอบด้วย การจัดกิจกรรมการออกกำลังกาย การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านการออกกำลังกายและการบริโภคอาหาร (กระทรวงสาธารณสุข, 2548ก) และการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 เป็นชมรมออกกำลังกาย (ร้อยละ 100) (ตาราง 2 ภาคผนวก ก) ซึ่งผู้นำและคณะกรรมการชมรมสามารถดำเนินงานได้เองโดยมีบุคลากรสาธารณสุขเป็นเพียงที่ปรึกษา และเป็นวิทยากรให้ความรู้ใน 2 เรื่องหลัก สำหรับข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ บุคลากรสาธารณสุขสนับสนุนเอกสาร ข้อมูลข่าวสารกิจกรรมทางด้านสุขภาพ เพื่อให้ชมรมสามารถเลือกตัดสินใจเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บุคลากรสาธารณสุขเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือ ที่ปรึกษาในเรื่องที่เป็นการสนับสนุนการตัดสินใจและที่ชมรมร้องขอ (กระทรวงสาธารณสุข, 2548ก) และการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพเป็นภารกิจหลักของหน่วยงานด้านสุขภาพ ที่ต้องดำเนินการสนับสนุนอย่างเต็มที่(สมบุรณ์, 2547) จากเหตุผลดังกล่าว ส่งผลให้ บุคลากรสาธารณสุขสนับสนุนเอกสาร ข้อมูลข่าวสารกิจกรรมทางด้านสุขภาพแก่ชมรมมากที่สุด

สำหรับชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขมีคะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวม และทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 มีการจัดกิจกรรมของชมรมระดับที่ 1 และเพิ่มการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านอารมณ์ อานามัยชุมชน และการป้องกันโรค (กระทรวงสาธารณสุข, 2548ก) โดยบทบาทหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขในชมรมสร้างสุขภาพมีดังนี้ 1) สนับสนุนการพัฒนา ส่งเสริมการจัดตั้งชมรมสร้างสุขภาพ 2) สนับสนุนวิชาการและกิจกรรมสร้างสุขภาพ 3) ประเมินและจัดลำดับความก้าวหน้าของชมรม 4)

ประเมินผลกระทบทางสุขภาพ และ 5) จัดทำศูนย์ข้อมูลสุขภาพ (กระทรวงสาธารณสุข, 2548ก) นอกจากนี้ บุคลากรสาธารณสุขต้องเป็นวิทยากรในการเสริมสร้างและพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ ให้แก่สมาชิก รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาแก่ชมรมในการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพ จากเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้ การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขอยู่ในระดับมาก และสำหรับข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยรายข้อสูงสุด คือ บุคลากรสาธารณสุขให้การสนับสนุนการจัดตั้งชมรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 เป็นชมรมระดับขยายกิจกรรม บุคลากรสาธารณสุขมีบทบาทในการให้ข้อมูลต่างๆ กับชมรมเพื่อใช้ในการตัดสินใจให้สมาชิกรับรู้และเรียนรู้การจัดตั้งชมรม การจัดหาสมาชิกชมรม ส่งผลให้ บุคลากรสาธารณสุขให้การสนับสนุนการจัดตั้งชมรมมากที่สุด

ส่วนชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขมีคะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวมและทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก การดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 มีการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 และเพิ่มกิจกรรมการบริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ การวางแผนแก้ปัญหาของสุขภาพชุมชน การประสานเครือข่าย การจัดการทรัพยากร และการระดมทุน(กระทรวงสาธารณสุข, 2546ก)โดยบทบาทหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุข (กระทรวงสาธารณสุข, 2548ก) และชมรมสร้างสุขภาพจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพเป็นกิจกรรมหลัก บุคลากรสาธารณสุขจึงเป็นผู้ดูแลให้การสนับสนุนการดำเนินงานของชมรมมากกว่าหน่วยงานอื่นๆ จากเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้ การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขอยู่ในระดับมาก สำหรับ ข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุดใกล้เคียงกัน คือ บุคลากรสาธารณสุขให้คำปรึกษาในการดำเนินงาน และบุคลากรสาธารณสุขกระตุ้นให้ชมรมมีการจัดประชุมคณะกรรมการชมรมเพื่อพัฒนาการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การให้คำปรึกษาเป็นบทบาทหลักหนึ่งของบุคลากรสาธารณสุข (กระทรวงสาธารณสุข, 2548ก) รวมทั้งการส่งเสริมการประชุมพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนระความคิด หาแนวทางปฏิบัติ และวางแผนการทำงานเป็นขั้นตอนสำคัญ ในการพัฒนาการดำเนินงาน (กระทรวงสาธารณสุข, 2548ค) จึงส่งผลให้ บุคลากรสาธารณสุขให้คำปรึกษาในการดำเนินงาน และกระตุ้นให้ชมรมมีการจัดประชุมคณะกรรมการชมรมเพื่อพัฒนาการดำเนินงานมากที่สุด

การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพแต่ละระดับ

ผลการศึกษาการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในชมรมสร้างสุขภาพทุกระดับ พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก การดำเนินงานในชมรมสร้างสุขภาพทุกระดับมีการดำเนินงานประกอบด้วย การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพ การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ทางด้านสุขภาพ นอกจากนี้ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 ยังเพิ่มกิจกรรมการบริหารจัดการ

ในรูปคณะกรรมการ การวางแผนแก้ปัญหาของสุขภาพชุมชน การประสานเครือข่าย การจัดการทรัพยากรและการระดมทุน(กระทรวงสาธารณสุข, 2546ก) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่หลักในเรื่องการกำหนดนโยบาย การจัดการรายได้และทรัพยากร และจัดการบริการสาธารณะให้กับประชาชน ได้แก่ ถนน ทางเดิน ที่สาธารณะ สถานที่ประชุม สนามกีฬา สวนสาธารณะ (กระทรวงมหาดไทย, 2542; กระทรวงมหาดไทย, 2543) แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดความเข้าใจในภารกิจทางด้านสุขภาพ (ชาติ, 2547) จึงทำให้บทบาทการพัฒนาสุขภาพไม่เด่นชัด จึงส่งผลให้ การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 พบว่า ข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆของชมรม ทั้งนี้เนื่องจาก ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 เป็นชมรมออกกำลังกาย (ร้อยละ 47.37) (ตาราง 2 ภาคผนวก ก) และมีความถี่ในการจัดกิจกรรมออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ต้องใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรมออกกำลังกาย จึงส่งผลให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆของชมรม สำหรับชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 พบว่า ข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงและใกล้เคียงกัน คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณแก่ชมรม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนสถานที่ในการจัดกิจกรรมของชมรม ทั้งนี้เนื่องจาก ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 เป็นชมรมระดับขยายกิจกรรม ต้องการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อเป็นค่าตอบแทนผู้นำออกกำลังกาย และค่าตอบแทนวิทยากรที่ให้ความรู้ด้านสุขภาพ อีกทั้งสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมออกกำลังกาย จึงส่งผลให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณแก่ชมรม และให้การสนับสนุนสถานที่ในการจัดกิจกรรมของชมรมสูง ส่วนชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 พบว่า ข้อที่คะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้เนื่องจาก ชมรมสร้างสุขภาพต้องประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกชมรม และข้อมูลภาวะสุขภาพชุมชน เพื่อนำไปวางแผนแก้ปัญหาพร้อมกับเครือข่ายอื่นๆ (กระทรวงสาธารณสุข, 2548ก)จึงส่งผลให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนข้อมูลข่าวสารแก่ชมรมสูง

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำชมรมกับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ

ผลการศึกษา พบว่า บทบาทผู้นำชมรมในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 และ 2 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 บทบาทผู้นำชมรมอยู่ในระดับมาก และพบว่า บทบาทผู้นำชมรมมีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ อธิบายได้ว่า การดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 มีกิจกรรมการดำเนินงาน ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมด้านการออกกำลังกาย และกิจกรรมการเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านการออกกำลังกาย และการบริโภค

อาหาร (กระทรวงสาธารณสุข, 2546ค) ส่งผลให้ ผู้นำชมรมแสดงบทบาทส่วนใหญ่เกี่ยวกับบทบาทการทำงาน ซึ่งเป็นบทบาทในการทำให้กระบวนการทำงานของชมรมเป็นไปตามแผนการจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ ส่วนบทบาทการรวมกลุ่มซึ่งเป็นบทบาทในการทำให้สมาชิกมีความเข้มแข็งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนั้น (ทิสนา, 2545) ผู้นำมีโอกาสแสดงบทบาทค่อนข้างน้อย ส่วนชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 มีการจัดกิจกรรมเพิ่มจากระดับที่ 1 คือ กิจกรรมเสริมความรู้และทักษะด้านเสริมสร้างสุขภาพจิต ด้านอนามัยชุมชน และการควบคุมป้องกันโรคและภัยสุขภาพ (กระทรวงสาธารณสุข, 2546ค) ผู้นำชมรมจึงยังคงแสดงบทบาทด้านทำงานเป็นส่วนใหญ่ เช่นเดียวกับชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 จึงส่งผลให้ กลุ่มตัวอย่างรับรู้บทบาทผู้นำชมรมในระดับที่ 1 และ 2 อยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด สำหรับชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 นั้นมีกิจกรรมที่เพิ่มจากระดับที่ 2 คือ การบริหารจัดการชมรมด้วยตนเอง การวางแผนแก้ปัญหาของสุขภาพชุมชน การประสานงานและเชื่อมโยงกับเครือข่ายด้านสุขภาพและเครือข่ายอื่นๆ และการจัดการทรัพยากรและการระดมทุน (กระทรวงสาธารณสุข, 2546ค) จึงส่งผลให้ผู้นำชมรมแสดงบทบาททั้งในด้านการทำงาน ด้านการรวมกลุ่ม จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างรับรู้บทบาทผู้นำชมรมระดับที่ 3 อยู่ในระดับมาก และมากกว่าชมรมระดับที่ 2 ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา จึงทำให้บทบาทผู้นำชมรมมีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการดำเนินงานชมรมสร้างสุขภาพที่เข้มแข็ง พบว่าปัจจัยด้านผู้นำชมรมนับเป็นปัจจัยหนึ่งในหลายปัจจัย ที่ส่งผลให้การดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพประสบผลสำเร็จ (กฤษณ์ และคณะ; 2548, นรินทร์ และคณะ; 2548; สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร; 2548; อนุพันธ์, 2548) และการศึกษาในชมรมผู้สูงอายุ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ คือ บทบาทประธานชมรมที่เก่งด้านการบริหารงาน (ประสิทธิ์ และเพ็ญประภา, 2542)

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทคณะกรรมการชมรมกับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ

ผลการศึกษา พบว่า บทบาทคณะกรรมการชมรมในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 อยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ส่วนในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 และ 3 บทบาทคณะกรรมการชมรมอยู่ในระดับมากที่สุด และพบว่าบทบาทคณะกรรมการชมรมมีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ในการประเมินการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ

ของกองสุศึกษา กระทรวงสาธารณสุข (2546ค) กำหนดว่า ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 จะต้องเป็นชมรมที่มีการจัดกิจกรรมการออกกำลังกายอย่างน้อย 3 ครั้ง/สัปดาห์ จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะด้านการออกกำลังกายอย่างน้อย 1 ครั้ง/สัปดาห์ และจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะด้านการบริโภคอาหารอย่างน้อย 1 ครั้ง/เดือน ส่วนชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 จะต้องจัดกิจกรรมเช่นเดียวกับชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 และมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะด้านการสร้างเสริมสุขภาพจิต ด้านอนามัยชุมชน ด้านควบคุมการป้องกันโรคและภัยสุขภาพ โดยจัดกิจกรรมแต่ละด้านอย่างน้อย 1 ครั้ง/เดือน และชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 จะต้องจัดกิจกรรมเช่นเดียวกับชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 และมีการบริหารจัดการด้วยตนเองในรูปคณะกรรมการ การวางแผนแก้ปัญหาของสุขภาพชุมชนร่วมกับภาคีอื่น มีการประสานงานและเชื่อมโยงกับเครือข่าย และมีการจัดการทรัพยากรและการระดมทุน โดยการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ จัดให้คณะกรรมการชมรมสร้างสุขภาพเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งจากลักษณะการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพในแต่ละระดับ แสดงให้เห็นว่า ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 คณะกรรมการมีบทบาทในการจัดกิจกรรมเพียง 3 กิจกรรมเท่านั้น จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างรับรู้บทบาทคณะกรรมการอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งต่างจากชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 คณะกรรมการมีบทบาทในการจัดกิจกรรม แต่เพิ่มขึ้นกว่าระดับที่ 1 จึงส่งผลให้ กลุ่มตัวอย่างในชมรมระดับที่ 2 รับรู้ว่าการจัดการชมรมมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ส่วนชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 คณะกรรมการชมรมมีบทบาททั้งในการจัดกิจกรรมและการบริหารจัดการ จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างรับรู้บทบาทคณะกรรมการชมรมอยู่ในระดับมาก จากเหตุผลที่กล่าวมาจึงทำให้บทบาทคณะกรรมการชมรมมีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ ลักษณะ และคณะ (2541) ที่พบว่า กลไกการดำเนินงานของชมรมจักรยานอยู่ในรูปของคณะกรรมการ ทำให้ชมรมกลายเป็นเครือข่ายที่กว้างขวางและมีสมาชิกมากมายได้รับการยอมรับจากประชาชนทั่วไป และสอดคล้องกับการศึกษาในกลุ่มอาชีพในโครงการส่งเสริมการใช้น้ำเพื่อเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดพังงา พบว่า การบริหารงานของคณะกรรมการของกลุ่ม มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ (บุญรอด, 2545)

ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมกับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ

ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 อยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ส่วนในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 และระดับที่ 3 อยู่ในระดับมากมากที่สุด และพบว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมมีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ อธิบายได้ว่า ตามกรอบการปฏิบัติงานของชมรมสร้างสุขภาพ กำหนดให้สมาชิกชมรมต้อง

ทำและคิดตัดสินใจใน 4 ขั้นตอนสำคัญคือ สมาชิกชมรมต้องร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการของชมรม การวางแผน การปฏิบัติการ และการประเมินผลสรุปทบทวนการเรียนรู้ของชมรม และใช้กระบวนการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม(กระทรวงสาธารณสุข, 2548ก) แต่ในการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 มีการจัดกิจกรรมการออกกำลังกายอย่างน้อย 3 ครั้ง/สัปดาห์ จัดกิจกรรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะด้านการออกกำลังกายอย่างน้อย 1 ครั้ง/สัปดาห์ และจัดกิจกรรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะด้านการบริโภคอาหารอย่างน้อย 1 ครั้ง/เดือน สมาชิกของชมรมจึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ชมรมจัดขึ้นเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้สมาชิกชมรมระดับที่ 1 มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ต่างจากชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 มีการจัดกิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะเพิ่มขึ้นในเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพจิต อนามัยชุมชน การควบคุมการป้องกันโรคและภัยสุขภาพ โดยจัดกิจกรรมแต่ละด้านอย่างน้อย 1 ครั้ง/เดือน และชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 มีการจัดกิจกรรมเช่นเดียวกับชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 และมีการบริหารจัดการด้วยตนเองในรูปคณะกรรมการ มีการวางแผนแก้ปัญหาของสุขภาพชุมชนร่วมกับภาคีอื่น มีการประสานงานและเชื่อมโยงกับเครือข่าย และมีการจัดการทรัพยากรและการระดมทุน จึงส่งผลให้ สมาชิกชมรมสร้างสุขภาพในระดับที่ 2 และ 3 มีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และมากกว่าในชมรมระดับที่ 2 จากเหตุผลที่กล่าวมาจึงทำให้ การมีส่วนร่วมของสมาชิกชมรมมีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในชมรมสร้างสุขภาพที่ พบว่า การร่วมมือของสมาชิกมีส่วนผลักดันให้มีการจัดตั้งชมรม การวางแผนจัดกิจกรรม และการที่สมาชิกร่วมกันระดมทุน และทรัพยากรในด้าน การหาสมาชิกเพิ่ม การบริจาคเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ทำให้ชมรมสร้างสุขภาพเข้มแข็ง (นรินทร์ และคณะ, 2548)

ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขกับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ

ผลการศึกษา พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 อยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ส่วนชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 และระดับที่ 3 การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขอยู่ในระดับมากที่สุด และพบว่าการได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขมีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ ทั้งนี้เนื่องจาก การสนับสนุนวิชาการและกิจกรรมของชมรมสร้างสุขภาพเป็นบทบาทของบุคลากรสาธารณสุข

สุข (กระทรวงสาธารณสุข, 2548ก) ซึ่งในชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 มีการจัดกิจกรรมการออกกำลังกายอย่างน้อย 3 ครั้ง/สัปดาห์ จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ และพัฒนาทักษะด้านการออกกำลังกายอย่างน้อย 1 ครั้ง/สัปดาห์ และกิจกรรมเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะด้านการบริโภคอาหารอย่างน้อย 1 ครั้ง/เดือน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้นำชมรม และสมาชิกในชมรมสามารถปฏิบัติและสามารถแก้ปัญหาการดำเนินงานได้เอง ส่งผลให้ กลุ่มตัวอย่างรับรู้การได้รับการสนับสนุนของบุคลากรสาธารณสุขอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ส่วนชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะเพิ่มขึ้น ได้แก่ การสร้างเสริมสุขภาพจิต อนามัยชุมชน การควบคุมการป้องกันโรคและภัยสุขภาพ โดยจะต้องจัดกิจกรรมแต่ละด้านอย่างน้อย 1 ครั้ง/เดือน ซึ่งชมรมจะเชิญบุคลากรสาธารณสุขเป็นวิทยากรให้ความรู้ และพัฒนาทักษะด้านต่างๆที่กล่าวมาข้างต้นให้แก่สมาชิก จึงส่งผลให้ กลุ่มตัวอย่างรับรู้การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขอยู่ในระดับมาก สำหรับชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 นอกจากจัดกิจกรรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะในด้านต่างๆแล้ว ชมรมมี การบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ มีการวางแผนแก้ปัญหาของสุขภาพชุมชนร่วมกับภาคีอื่น มีการประสานงานและเชื่อมโยงกับเครือข่าย และมีการจัดการทรัพยากรและการระดมทุน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า พยาบาลวิชาชีพเป็นบุคลากรสาธารณสุขที่ดูแลรับผิดชอบชมรมสร้างสุขภาพมากที่สุด (ร้อยละ44.8) (ตาราง1) ซึ่งการจัดตั้งเครือข่ายในการดูแลสุขภาพ เป็นหน้าที่รับผิดชอบหนึ่งของพยาบาลวิชาชีพ (ขนิษฐา และคณะ, 2544) จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างรับรู้การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขอยู่ในระดับมาก และมากกว่าชมรมระดับที่ 2 จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขมีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในชมรมสร้างสุขภาพที่พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุข ในด้านวิชาการ ข้อมูล ข่าวสาร การตรวจสุขภาพสมาชิก และให้คำปรึกษาต่างๆ เป็นปัจจัยที่สำคัญทำให้ชมรมสร้างสุขภาพเข้มแข็งยั่งยืน (กฤษณ์ และคณะ; 2548, นรินทร์ และคณะ; 2548; สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร; 2548; อนุพันธ์, 2548) นอกจากนี้ การศึกษาการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดแพร่ พบว่า เงื่อนไขที่สำคัญอันส่งผลต่อการดำเนินงาน คือ การสนับสนุนของบุคลากรสาธารณสุข โดยเฉพาะการตรวจร่างกาย และให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างสุขภาพ (แสวง, 2543)

ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ

ผลการศึกษา พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 และระดับที่ 3 อยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ส่วนชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 การได้

รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อยมากที่สุด และพบว่า การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 เป็นชมรมที่อยู่ในระยะเริ่มก่อตั้งยังขาดปัจจัยในการดำเนินงานต่างๆ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ชมรมสร้างสุขภาพเป็นชมรมออกกำลังกายมากที่สุด จึงทำให้มีความต้องการการสนับสนุนด้านสถานที่ในการจัดกิจกรรม ออกกำลังกาย งบประมาณ และวัสดุ อุปกรณ์เพื่อใช้ในการดำเนินงานในระยะเริ่มต้น ส่วนชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 3 จะต้องมีการวางแผนแก้ปัญหาสุขภาพชุมชนร่วมกับภาคีอื่น สามารถจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ด้านสุขภาพระหว่างเครือข่ายชมรมสร้างสุขภาพ และมีการระดมทรัพยากรและทุนเพื่อใช้ในการดำเนินงานต่างๆ ซึ่งชมรมจะต้องเสนอโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและโครงการของชมรมเอง เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนการสนับสนุนด้านวิชาการชมรม จะขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานด้านสาธารณสุข จากเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้ชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 1 และระดับที่ 3 การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ส่วนชมรมสร้างสุขภาพระดับที่ 2 เป็นชมรมระดับการขยายผลกิจกรรม ด้านการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะ ชมรมจึงมีความต้องการการสนับสนุนด้านต่างๆ ทั้งงบประมาณไม่มาก จึงส่งผลให้ กลุ่มตัวอย่างรับรู้การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อยมากที่สุด ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้ การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงานของชมรมสร้างสุขภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาในชมรมสร้างสุขภาพ ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ชมรมสร้างสุขภาพเข้มแข็งและยั่งยืน คือการได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการบริจาคสถานที่ ปรับปรุงสถานที่ตั้งชมรม สนับสนุนเรื่องเสียง การแสวงหาทรัพยากร ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ (กฤษณ์ และคณะ, 2548; นรินทร์ และคณะ, 2548; สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร, 2548; อนุพันธ์, 2548) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กลุ่มอาชีพมีความสำเร็จ (บุญรอด, 2545) และการได้รับการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ สถานที่ จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งผลให้การดำเนินโครงการนั้นบรรลุเป้าหมาย (พรทิพย์ และชาติชาย, 2543)